

INSTYTUT HISTORII KULTURY MATERIALNEJ
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ETNOGRAFIA POLSKA

X

WROCŁAW — WARSZAWA — KRAKÓW
ZAKŁAD NARODOWY IMIENIA OSSOLIŃSKICH
WYDAWNICTWO POLSKIEJ AKADEMII NAUK
1966

KOMITET REDAKCYJNY

Kazimierz Dobrowolski, Witold Dynowski (redaktor),
Józef Gajek, Mieczysław Gładysz (zastępca redaktora),
Jadwiga Klimaszewska, Anna Kutrzeba-Pojnarowa, Krzysztof Makulski (sekretarz redakcji), Adolf Nasz, Andrzej Waligórski, Anna Zadrożyńska (sekretarz redakcji), Kazimiera Zawistowicz-Adamska

Okładkę projektował

ZBIGNIEW KLIMCZYK

Redaktor Zyta Kwiecińska

Redaktor techniczny Krzysztof Plater

Printed in Poland

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo. Wrocław 1966.
Nakład 500+150 egz. Objętość arkuszy wyd. 47,50, arkuszy druk, 38+4 wklejki, arkuszy form. A₁ 52,20. Papier ilustr. kl. V, 80 g, 70 × 100 (16). Oddano do składania 18 II 1966. Podpisano do druku 8 września 1966 roku. Druk ukończono w październiku 1966 roku. Wrocławska Drukarnia Naukowa. Nr zam. 89/66. Z-10. Cena zł 105.—

SPIS TREŚCI

METODOLOGIA

Kazimierz Dobrowolski, Anna Kutrzeba-Pojnarowa — Sylwetka naukowa Jana Stanisława Bystronia	15
Streszczenie w j. francuskim	28
Barbara Olszewska-Dyoniziak — Funkcjonalny model analizy kultury w świetle niektórych osiągnięć współczesnej antropologii i socjologii	31
Streszczenie w j. angielskim	59
Krystyna Małkowska — Problem akulturacji w etnologii amerykańskiej	61
Streszczenie w j. angielskim	73
Edward Pietraszek — Kultura ludowa i robotnicza wobec współczesnej problematyki kultury	74
Streszczenie w j. francuskim	92

Część I

STUDIA I MATERIAŁY

Tadeusz Milewski — Ludy starożytnych Bałkanów	95
Streszczenie w j. francuskim	115
Henryk Batowski — Bałkany. Kraje i narody bałkańskie (o zmianach treści tych pojęć)	117
Streszczenie w j. francuskim	125
Barbara Urbańska — Etnografia historyczna Półwyspu Bałkańskiego w czasach nowożytnych i dzisiejsza dyferencjacja etniczna	127
Streszczenie w j. rosyjskim	152
Janina Petera — Budownictwo pasterzy Aromunów w Albanii	158
Streszczenie w j. rosyjskim	177
Lech Mróz — O problemie cygańskim	178
Streszczenie w j. francuskim	194
Wanda Paprocka — Warunki rozwoju wiejskich ośrodków handlowych na terenach północno-wschodniego Mazowsza w XIX w. (na przykładzie miasta Myszyńca)	196
Streszczenie w j. francuskim	207
Olga Mulkiewicz-Goldbergowa — Wiejskie tkactwo chałupnicze w Bełchatowskim	208
Streszczenie w j. francuskim	216
Mieczysław Gładysz — Z badań nad rozwojem etnografii bułgarskiej — Christo Wakarelski	217
Streszczenie w j. francuskim	235

Część II

ARTYKUŁY

Maria Frankowska — Zadania i potrzeby polskiej amerykanistyki w zakresie etnografii	237
Streszczenie w j. angielskim	251
Tadeusz Milewski — Pochodzenie ludności Ameryki przedkolumbijskiej w odbiciu językowym	253
Streszczenie w j. angielskim	279
Barbara Matuszewska-Kohutnicka — Ekonomiczne podstawy kultury Indian Prerii	281
Streszczenie w j. angielskim	300
Bohdan Kohutnicki — Proces akulturacji Indian Pueblo	302
Streszczenie w j. rosyjskim	313
Monika Skazińska — Widowiska obrzędowe Indian Zuni i ich związki z gospodarką i ustrojem społecznym	315
Streszczenie w j. angielskim	337
Krystyna Małkowska — Potlatch. Jego rola w kulturze Indian Północno-Zachodniego Wybrzeża Kanady	339
Streszczenie w j. angielskim	374
Anna Kowalska-Lewicka — Przeobrażenia kulturowe Indian Montanii peruwiańskiej pod wpływem kontaktów z kulturą europejską	376
Aleksander Posern-Zieliński — Problemy powiązań kulturowych Ameryki przedkolumbijskiej z Oceanią	397
Streszczenie w j. angielskim	420
Anna Mrozek — Społeczna funkcja Koranu	422

STUDIA I MATERIAŁY

Tadeusz Lewicki — Awunkulat w średniowiecznej Afryce	445
Tomasz Marszewski — Postacie antropomorficzne w maskach niedźwiedzi w starożytnej sztuce chińskiej. Próby interpretacji	460
Janusz Kamocki — Zbiory afrykanistyczne w muzeach polskich	475

KRONIKA

Wystawa Sztuki Starożytnego Meksyku w Poznaniu — Stanisław Błaszczyk	487
II Etnograficzne Seminarium Amerykanistyczne. Poznań, 2—4 IV 1965 — Maria Parandowska	490
Etnografia w NRD — Walerian Sobisiak	493
Badania Szwajcarskiego Instytutu i Muzeum Chleba i Pieczywa — Max Warren	498

RECENZJE

Polska i kraje europejskie

Sowiecka Etnografia, 1963—1964 — Zbigniew Jasiewicz	507
Narodna Twórczist' ta Etnohrafija, R. 8: 1964 — Danuta Tylkowa	513
Česky Lid, R. 61: 1964 — Zofia Szromba-Rysowa	518
Műveltség és Hagyomány (Kultura i Tradycja), t. 5: 1963, t. 6: 1964 — Irena Nizińska	523

Revista de Folclor București, t. 1: 1956 — t. 8: 1963 — <i>Maria Misińska</i>	533
Forschungen zur Volks- und Landeskunde, nr 4, Sibiu 1961 — <i>Maria Misińska</i>	534
Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei pe anii 1957 si 1958, Cluj 1958, oraz pe anii 1959—1961, Cluj 1963 — <i>Maria Misińska</i>	535
Deutsches Jahrbuch für Volkskunde. Herausgeb. vom Institut für deutsche Volkskunde an der deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin, t. 10, Jahrgang 1946, cz. I—II, s. 444 — <i>Józef Burszta</i>	540
Musée et Institut d'Ethnographie de la Ville de Genève, „Bulletin Annuel”, nr 1: 1958 — nr 6: 1963, Genève (Suisse) — <i>Teresa Komornicka</i>	542
Jan Basara, Terminologia budownictwa wiejskiego w dialektach polskich, cz. I: Dom mieszkalny, Wrocław 1964 — <i>Marian Pokropek</i>	550
Józef Lizęga, Maria Żywirska, Zarys kultury górniczej, Katowice 1964 — <i>Edward Pietraszek</i>	554
Studia nad przyczynami powstawania zbójnictwa w Karpatach Zachodnich — <i>Henryk Hołda</i>	560
Alena Plessingerová, Vývoj topeniště, jeho využívaní a význam ve slovenských obcích pod Javorníky, „Sborník Národního Muzea v Praze”, seria A, t. 17: 1963 nr 4—5 — <i>Anna Kowalska-Lewicka</i>	565
Rudolf Braun, Industrialisierung und Volksleben, Zürich-Stuttgart 1960 — <i>Olga Mulkiewicz-Goldbergowa</i>	568
Karl Baumgarten, U. Bentzien, Hof und Wirtschaft der Rübznitzer Bauern. Edition und Kommentar der Kloster Inventariums vom 1620, Berlin 1963 — <i>Walerian Sobisiak</i>	571
Zarys litewskiej etnografii, praca zbiorowa pod red. A. Vyšniauskaitė, Vilnius 1964 — <i>Kalina Skłodkowska-Antonowicz</i>	574
Romulus Vuia, Tipuri de păstorit la romîni (sec. XIX—începutul sec. XX), București 1964 — <i>Bronisława Kopczyńska-Jaworska</i>	578

Kraje pozaeuropejskie

Halfdan Siiger, From the Third Danish Expedition to Central Asia, 1956 — <i>Tomasz Marszewski</i>	584
Ostatnie książki Oscara Lewisa — <i>Andrzej Woźniak</i>	588
Ekwador — istoriko-etnograficzeskije oczerki — <i>Andrzej Woźniak</i>	591
Marian Małowist, Wielkie państwa Sudanu Zachodniego w późnym średniowieczu, Warszawa 1964 — <i>Krzysztof Makulski</i>	593
Egipskie czasopismo poświęcone sztuce ludowej — <i>Teresa Pfabé</i>	598
Dwie książki o Indiach — <i>Sławoj Szynkiewicz</i>	602
Danuta Markowska, Rodzina w środowisku wiejskim. Studium wsi podkarpackiej, Wrocław—Warszawa—Kraków 1964 — <i>Anna Kutrzeba-Pojnarowa</i>	607

ОГЛАВЛЕНИЕ

МЕТОДОЛОГИЯ

Казимеж Добровольски, Анна Кутжеба-Пойнарова — Ян Станислав Быстронь.	
Облик учёного	15
Резюме на французском языке	28
Барбара Ольшевска-Дыонизяк — Функциональная модель анализа культуры в свете некоторых достижений современной антропологии и социологии	31
Резюме на английском языке	59
Крыстына Малковска — Проблема аккультурации в американской этнологии	61
Резюме на английском языке	73
Эдвард Петрашек — Народная и рабочая культура по отношению к современной проблематике культуры	74
Резюме на французском языке	92

Часть I

ИССЛЕДОВАНИЯ И МАТЕРИАЛЫ

Тадзуш Милевски — Народы древних Балкан	95
Резюме на французском языке	115
Хенрык Батовски — Балканы. Балканские страны и народы (об изменениях содер- жания этих понятий)	117
Резюме на французском языке	125
Барбара Урбаньска — Историческая этнография Балканского полуострова в новое время и сегодняшняя этническая дифференциация	127
Резюме на русском языке	152
Янина Петера — Строительство скотоводов аромун в Албании	158
Резюме на русском языке	177
Лех Мруз — О цыганском вопросе	178
Резюме на французском языке	194
Ванда Папроцка — Условия развития сельских торговых центров на северо-восточ- ных территориях Мазовша в XIX веке (на примере города Мышиньца)	196
Резюме на французском языке	207
Ольга Мулькевич-Гольдберг — Сельское кустарное ткачество в Белхатовском районе	208
Резюме на французском языке	216

Мечислав Гладыш — Из исследований по развитию болгарской этнографии — Христо Вакарельский	217
Резюме на французском языке	235

Часть II

СТАТЬИ

Мария Франковска — Задачи и вопросы польского американоведения в области этнографии	237
Резюме на английском языке	251
Тадэуш Милевски — Происхождение населения доколумбовой Америки в языковом отражении	253
Резюме на английском языке	279
Барбара Матушевска-Когутница Экономические основы культуры индейцев Прерии	281
Резюме на английском языке	300
Богдан Когутница — Процесс акультурации индейцев пуэбло	302
Резюме на русском языке	313
Моника Сказиньска — Ритуальные зрелища индейцев зуни и их связи с экономикой и общественным строем	315
Резюме на английском языке	337
Крыстына Малковска — Потлач. Его роль в культуре индейцев северо-западного побережья Канады	339
Резюме на английском языке	374
Анна Ковальска-Левница — Культурные преобразования индейцев перуанской Монтании под влиянием контактов с европейской культурой	376
Александр Посерн-Зелиньски — Вопросы культурных связей доколумбовой Америки с Океанией	397
Резюме на английском языке	420
Анна Мрозек — Общественная функция Корана	422

ИССЛЕДОВАНИЯ И МАТЕРИАЛЫ

Тадэуш Левицки — Авункулат в средневековой Африке	445
Томаш Маршевски — Антропоморфические изображения в масках медведей в древне-китайском искусстве	460
Януш Камоцки — Африкановедческие коллекции в польских музеях	475

ХРОНИКА

Выставка искусства древней Мексики в Познани — <i>Станислав Блащик</i>	487
II Этнографический американоведческий семинар. Познань 2—4 IV 1965 — <i>Мария Парандовска</i>	490
Этнография в ГДР — <i>Валериан Собисяк</i>	493
Национальное и международное значение исследований по выпечке и видам хлебобулочных изделий Швейцарского Института и Музея Хлеба и Хлебобулочных изделий — <i>Макс Варрен</i>	498

РЕЦЕНЗИИ

Польша и европейские страны

- Советская Этнография, 1963—1964 — *Збигнев Ясевич* 507
- Народна творчість та Етнографія, R. 8: 1964 — *Данута Тылькова* 513
- Česky Lid, R. 61: 1964 — *Зофия Шромба-Рысова* 518
- Műveltség és Hagyomány (Культура и Традиция) T. 5: 1963, T. 6: 1964 — *Ирена Низиньска* 523
- Revista de Folclor București, t. 1: 1956 — t. 8: 1963 — *Мария Мисиньска* 533
- Forschungen zur Volks- und Landeskunde № 4, Сибиу 1961 — *Мария Мисиньска* 534
- Anualul Muzeului Etnografic al Transilvaniei pe anii 1957 si 1958, Cluj 1958 и pe anii 1958—1961, Cluj 1963 — *Мария Мисиньска* 535
- Deutsches Jahrbuch für Volkskunde. Herausgeg. vom Institut für deutsche Volkskunde an der deutschen Akademie der Vissenschaften zu Berlin, t. 10, Jahrgang 1946, часть I—II, стр. 444 — *Юзеф Буршта* 540
- Musée et Institut d'Ethnographie de la Ville de Genève, „Bulletin Annuel“, nr 1:1958 — nr 6:1963, Genève (Suisse) — *Тереса Коморницка* 542
- Ян Басара, Терминология сельского строительства в польских диалектах, часть I: Жилой дом, Вроцлав 1964 — *Мариан Покропек* 550
- Юзеф Лигенза, Мария Живирска, Очерк горняцкой культуры, Катовице 1964 — *Эдвард Петрашек* 554
- Исследования по изучению причин возникновения разбойничества в Западных Карпатах — *Хенрик Холда* 560
- Alena Plessingerová, Vývoj topeniště, jeho využívání a význam ve slovenských obcích pod Javorníky, „Sporník Národního Muzea v Praze“, серия A, t. 17: 1963 nr 4—5 — *Анна Ковальска-Левуцка* 565
- Rudolf Braun, Industrialisierung und Volksleben, Zürich—Stuttgart 1960 — *Ольга Мулькевич-Гольдберг* 568
- Karl Baumgarten, U Bentzien, Hof und Wirtschaft der Ribnitzer Bauern. Edition und Kommentar der Kloster Inventariums vom 1620, Berlin 1963 — *Валериан Собисяк* 571
- Очерк литовской этнографии, коллективная работа под редакцией А. Высниаускаите, Вильнюс 1964 — *Калина Скюдковска-Антонович* 574
- Romulus Vuia, Tipuri de păstorit la români (sec. XIX — începutul sec. XX), București 1964 — *Бронислава Копчиньска-Яворска* 578

Вневропейские страны

- Halfdan Siiger, From the Third Danish Expedition to Central Asia, 1956 — *Томаш Маршевски* 584
- Последние книги Оскара Льюиса — *Анджей Возняк* 588
- Эквадор — историко-этнографические очерки — *Анджей Возняк* 591
- Мариан Маловист, Великие государства Западного Судана в позднем средневековье, Варшава 1964 — *Кишиштоф Макульски* 593
- Египетский журнал, посвященный народному искусству — *Тереса Пфабе* 598
- Две книги об Индии — *Славой Шинкевич* 602
- Данута Маржовска, Семья в крестьянской среде. Исследования подкраковской деревни, Вроцлав—Варшава—Краков 1964 — *Анна Кутшеба-Пойнарова* 607

CONTENTS

METHODOLOGY

Kazimierz Dobrowolski, Anna Kutrzeba-Pojnarowa — Jan Stanisław Bystroń	15
Summary in French	28
Barbara Olszewska-Dyoniziak — A functional model of cultural analysis in the light of modern anthropology and sociology	31
Summary in English	59
Krystyna Małkowska — Acculturation in American ethnology	61
Summary in English	73
Edward Pietraszek — Peasant and working class culture, and modern problems of culture	74
Summary in French	92

Part I

STUDIES AND MATERIALS

Tadeusz Milewski — People of the Balkans in ancient times	95
Summary in French	115
Henryk Batowski — The Balkans. The Balkan countries and peoples (changes in the meaning of those terms)	117
Summary in French	125
Barbara Urbanińska — Historical ethnography of the Balkan Peninsula in modern times, and present-day ethnical differentiation	127
Summary in Russian	152
Janina Peters — Building by Aromun shepherds in Albania	158
Summary in Russian	177
Lech Mróz — The gypsy problem	178
Summary in French	194
Wanda Paprocka — Conditions determining the development of village trade centres in North-East Mazowsze in the 19th century (illustrated by the town of Myszyniec)	196
Summary in French	207
Olga Mulkiewicz-Goldbergowa — Weaving as a home industry in the Bełchatów region	208
Summary in French	216
Mieczysław Gładysz — Research on the development of Bulgarian ethnography — Christo Wakarelski	217
Summary in French	235

Part II

ARTICLES

Maria Frankowska — The aims and needs of Polish Americanistics in the field of ethnography	237
Summary in English	251
Tadeusz Milewski — Origin of the peoples of pre-Columbian America in the light of language	253
Summary in English	279
Barbara Matuszewska-Kohutnicka — Economic foundations of the culture of the prairie Indians	281
Summary in English	300
Bohdan Kohutnicki — Acculturation of the Pueblo Indians	302
Summary in Russian	313
Monika Skazińska — Rituals among the Zuni Indians, and their connections with the economy and social structure	315
Summary in English	337
Krystyna Małkowska — Potlatch. Its role in the culture of the Indians of the North-West coast of Canada	339
Summary in English	374
Anna Kowalska-Lewicka — Cultural changes among the Indians of Peruvian Montana under the influence of contacts with European culture	376
Aleksander Posern-Zieliński — Cultural connections between pre-Columbian America and the Pacific Ocean	397
Summary in English	420
Anna Mrozek — The social function of the Koran	422

STUDIES AND MATERIALS

Tadeusz Lewicki — The avunculat in mediaeval Africa	445
Tomasz Marszewski — Anthropomorphic figures with the bear-masks in the ancient Chinese art	460
Janusz Kamocki — African collections in Polish museums	475

CHRONICLE

Exhibition of Ancient Mexican Art in Poznań — Stanisław Błaszczyk	487
Second Ethnographic Americanistics Seminar. Poznań, 2—4 IV 1965 — Maria Parandowska	490
Ethnography in the German Democratic Republic — Walerian Sobisiak	493
Research done by the Swiss institute and Museum of Bread and Baking — Max Wärren	498

REVIEWS

Poland and other European countries

Sovietskaja Etnografija, 1963—1964 — Zbigniew Jasiewicz	507
Narodna Tworczist' ta Etnohrafija, R. 8: 1964 — Danuta Tylkowa	513
Česky Lid, R. 61: 1964 — Zofia Szromba-Rysowa	518
Műveltség és Hagyomány (Culture and Tradition) Vol. 5: 1963, Vol. 6: 1964 — Irena Nizińska	523

Revista de Polcior București, Vol. 1: 1956 — Vol. 8: 1963 — <i>Maria Misińska</i>	533
Forschungen zur Volks- und Landeskunde, No. 4, Sibiu 1961 — <i>Maria Misińska</i>	534
Anuarul Muzeului Etnografic al Transilvaniei pe anii 1957 si 1958, Cluj 1958, and pe anii 1959—1961, Cluj 1963 — <i>Maria Misińska</i>	535
Deutsches Jahrbuch für Volkskunde. Herausgeg. vom Institut für deutsche Volkskunde an der deutschen Akademie der Wissenschaften zu Berlin. Vol. 10. Jahrgang 1946, Part I—II, p. 444 — <i>Józef Burszta</i>	540
Musée et Institut d'Ethnographie de la Ville de Genève, „Bulletin Annuel”, No. 1: 1958 — No. 6: 1963, Genève (Suisse) — <i>Teresa Komornicka</i>	542
Jan Basara, The terminology of village building in Polish dialects, Part I: The house, Wrocław 1964 — <i>Marian Pokropek</i>	550
Józef Lizęga, Maria Żywirska, Outline of mining culture, Katowice 1964 — <i>Edward Pietraszek</i>	554
Study of reasons for the emergence of banditry in the Western Carpathians — <i>Henryk Hołda</i>	560
Alena Plessingerová, Vývoj topeniště, jeho využívání a význam ve sloven- ských obcích pod Javorníky, „Sporník Národního Muzea v Praze”, Série A, vol. 17: 1963 No. 4—5 — <i>Anna Kowalska-Lewicka</i>	565
Rudolf Braun, Industrialisierung und Volksleben, Zürich—Stuttgart 1960 — <i>Olga Mulkiewicz-Goldbergowa</i>	568
Karl Baumgarten, U. Bentzien, Hof und Wirtschaft der Ribnitzer Bauern. Edition und Kommentar der Kloster Inventariums vom 1620, Berlin 1963 — <i>Walerian Sobisiak</i>	571
Lietavia etnografijos bruožai (Outline of Lithuanian ethnography), symposium edited by A. Vysniauskaite, Vilnius 1964 — <i>Kalina Skłodkowska-Antonowicz</i>	574
Romulus Vuia, Tipuri de păstorit la romini (sec. XIX — începutul sec. XX), București 1964 — <i>Bronisława Kopczyńska-Jaworska</i>	578

Countries outside Europe

Halfdan Sliger, From the Third Danish Expedition to Central Asia, 1956 — <i>Tomasz Marszewski</i>	584
Ostatnie książki Oscara Lewisa (The Last Books of Oscar Lewis) — <i>Andrzej Woźniak</i>	588
Equador — istoriko-etnograficheskiye ocherki — <i>Andrzej Woźniak</i>	591
Marian Małowist, Wielkie państwa Sudanu Zachodniego w późnym średnio- wieczu (The great nations of Western Sudan in the late Middle Ages), Warsaw 1964 — <i>Krzysztof Makulski</i>	593
An egyptian periodical dealing with folk art — <i>Teresa Pfabé</i>	598
Two books about India — <i>Sławoj Szynkiewicz</i>	602
Danuta Markowska, Rodzina w środowisku wiejskim. Studium wsi podkra- kowskiej (Family in a Village Community. Study of sub-cracowian vil- lage), Wrocław—Warszawa—Kraków 1964 — <i>Anna Kutrzeba-Pojnarowa</i>	607

Dnia 20 lipca 1965 r. zmarł prof. dr

JAN CZEKANOWSKI

członek rzeczywisty Polskiej Akademii Nauk, przewodniczący Komitetu Antropologicznego PAN, emerytowany profesor Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, b. profesor antropologii i etnografii Uniwersytetu we Lwowie, dr honoris causa Uniwersytetów w Poznaniu i Wrocławiu, wybitny biolog, humanista, matematyk, odznaczony orderem Sztandaru Pracy I klasy, licznymi orderami zagranicznymi, b. prezes Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, członek wielu towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych.

Ze śmiercią prof. dr. J. Czekanowskiego nauka polska straciła wielkiego człowieka i wychowawcę.

Redakcja